Redaction et Administration:
65, rue des Gravilliers, Paris 3.
ВЫДАЕ:
Хаўруснае выдавецтва.
РЭДАГУЕ: Рэд - Калегія.
АДКАЗНЫ РЭДАКТАР:
інж. Л. Рыдлеўскі.
РЭДАКТАР НА БЭЛЬГІЮ:
Père E. Smarscok.
8, place H. Hoover, Louvain.
РЭД. НА АНГЕЛЬШЧЫНУ:
Z.B.V.B., 52, Penn Rd, London N.

POUR LA LIBERTÉ — FOR FREEDOM

ЗА ВОЛЮ

ЧАСАПІС БЕЛАРУСКАЙ ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

УМОВЫ ПДАДПЛАТЫ:
У ФРАНЦЫІ: на год 700 фр.; на поўгоду 360 фр.; 1 экз. 30 фр.
У АНГЕЛЬШЧЫНЕ: на год 1 фунт; на поўгоду 11 шыл.; 1 экз. 1 шыл.
У БЭЛЬГІІ: на год 120 фр.; на поўгоду 65 фр.; 1 экз. 5 фр.
Прадплата ў іншых краінах на год: 3 ам. дал.; 1 экз. 15 цэнтаў.
Лятунскай поштай ўдвая даражэй.

ВАРТА ПРЫПОМНІЦЬ

Дзень 4 Ліпеня сьвяткуецца штогод амэрыканскім народам, як сьвята незалежнасьці іхняй дзяржавы. Хоць незалежнасьць Амэрыканцы здабылі аж у 1776 годзе, прыблізна тагды, калі Масква адабрала нам апошні цень нашага незалежнага існаваньня, факт гэты сяньня варта адцеміць каб зрабіць зь яго пэуныя высновы.

Несьмяротны дакумант, Дэкляpацыя Незалежнасьці, зрэдагаваны Тамашам Джэфэрсонам, 3-ім прэзыдэнтам ЗГА, і падпісаны 13 пауночнымі штатамі у успомненым ужо 1776 годзе зьмяшчае у сабе гэтакія думкі:

«Калі ход гістарычных падзеяу, робіць неабходным, каб народ парвау палітычную сувязь, якая яго лучыць зь іншым народам ды занзу сярод дзяржавау сьвету раунапраунае і апрычонае мейсца, да чаго упаунаважваюць яго натуральныя і Божыя законы, пашана да апініі чалавецтва вымагае, каб народ гэты выказау, якія прычыны змусілі яго да гэтага кроку.

Мы лічым гэтакія правы за самасабой відочныя што: усе людзі створаныя роуньмі, прыроднымі правамі і, што сярод гэтых правоу ёсьць права да жыцьця, права да вольнасьці і права імкненьня да шчасьця, што да замацаваньня гэтых правоу сярод людзей творацца урады, улада якіх выцякае із згоды тых, якімі яны кіруюць, што урэшце, калі урад стаіць на перашкодзе гэтым імкненьням, народ мае права зьмяніць яго, або сьпінуць і устанавіць новы, кладучы, як падставу, гэтакія прынцыпы, якія, паводле яго нае думкі, будуць больш адпаведнымі, каб магчы весьці народ да бясьпекі і шчасьця. Саграудная мудрасьць ня дыктуе зьмяняць урады дзеля малых і праміпаючых прычын. Дасьведчаньне вучыць, што людзі барджэй склонныя цярпець, як толькі доуга нявыгады можна зьнесьці, чымся здабыць права шляхам адуіленьня хформау, да якіх яны прывыклі. Калі аднак доугі рад зьнявагау і злоужываньняу паказвае на намер стварэньня абсалютнага дэспатызму дык народ мае права і абавязак адкінуць гэтакі урад і паставіць новых вартаунікоу прышлае бясьпекі. Гэтакімі былі балючыя цярпеньні гэтых калёніяу і цяпер неабходнасьць змушае іх зьмяніць папярэднюю сыстэму ураду. Гісторыя цяперашняга караля Вялікабрытаніі зьяуляецца гісторыяй стала паутаральных крыудау і зьнявагау, якія маюць на увазе простую мэту, падпарадкаваньне гэтых штатау неабмежаванай тыраніі. На доказ гэтага хай будуць добраму сьвету прадстауленыя факты:»

Далей наступае цэлы рад пунктау, дзе вылічаецца чаргова усе крыуды, якія рабіла тады насельніцтву Пауночнай-Амэрыкі Вялікабрытанская Імпэрыя, якія толькі у дробнай часцы дарауноваюць тым крыудам, якія чыніць Маскоуская Імпэрыя Беларускаму і іншым падняволеным народам, а у заканчэньні пішацца:

«На кожнай ступені гэтага прыгнёту у найлаяльнышых, выражэньнях прасілі мы аб ухіленьні біды. Нашыя неаднаразовыя просьбы атрымоувалі адказы толькі у постаці сталых зьняваг. Валадар, характар якога гэтак панура адпячатывау кожны ягоны паступак, як тыранскі, зьяуляецца неадпаведным, каб быць валадаром вольнага народу.

Гэтак сама не адсутнічала у нас пашана адносна нашых брытыйскіх братоу. Мы перасьцерагалі іх час ад часу перад спробамі нашырыць на нас праз іхняе законадаунства супярэчную закону юрыдыкцыю у неабаснованым размеры. Мы прыпаміналі ім абставіны нашае эміграцыі і насяленьня тут. Мы апкліналіся да іхняга прыроджанага змыслу справядлівасьці і да іхняга вялікадушша. Мы заклінали іх, на цесную сувязь нашага супольнага паходжаньня, па кінуць гэтакае захопніцтва, якое бязумоуна, разарвала-б наш саюз і нашыя суадносіны. Яны засталіся глухімі на голас справядлівасьці і супольнасьці крыві.

Дзелятаго мы змушаныя неабходнасьцю аддзяліцца ад іх і лічыцца зь імі так, як лічымся з усёй рэштай людзтва: ворагамі у вайне і прыяцелямі падчас міру.

Дзеля гэтага мы, прадстаунікі Злучаных Гаспадарствау Амэрыкі, сабраныя на Гэнаральным Кангрэсе, заклікаючы Найвышэйшага Судзьдзю Сьвету, як сьведку у доказ справядлівасьці нашых замерау, ад імя і упаунаважаньня добрага народу гэтых калёніяу, што гэтыя злучаныя калёніі зьяуляюцца і, паводле закону, маюць быць вольнымі і незалежнымі Штатамі, што яны звальняюцца ад усялякага абавязку падданага адносна брытыйскай кароны і, што усялякая палітычная сувязь паміж імі і В. Брытанскаю Дзяржаваю мае быць поунасьцю парваная і, што яны як вольныя і незалежныя Штаты, маюць поуную уладу: весьці вайну, заключаць мір, уступаць у саюзы, навязваць гандлёвыя суадносіны і прадпрымаць усе іншыя акты і справы, якія незалежныя дзяржавы, паводле права чыніць могуць. Дзеля пацьверджаньня гэтай Дэклярацыі, у моцнай веры на ахову Божай прадбачнасьці, мы даем узаемна у залог нашае жыцьцё наш дабрабыт ды нашую сьвятую чэсьць».

Пад гэтакаю дэклярацыяй падпішацца кожны Беларус, бо-ж беларускі народ, так як 175 гадоу таму насельніцтва пауночнай Амэрыкі, не прагне нічога іншага як толькі справядлівасьці. Беларускі народ, як і народ амэрыканскі 175 год таму, не дамагаецца нічога іншага, як належных яму тых Божых правоу чалавека--роунасьці зь іншымі народамі сьвету, правоу, якія Вашынгтонская дэкляpацыя лічыць за само сабой відочныя.

А як загварантаваць гэтыя правы народу, Злучаныя Гаспадарствы Амэрыкі найлепш ведаюць з гісторыі барацьбы за сваю собскую незалежнасьць, аб чым найкрасамоуней сказау амэрыканскі народ у сваей дэклярацыі незалежнасьці. Нашыя ліхалецьця, якія нам давялося перажыць пад панаваньнем маскоускай тыраніі, беспарауназньня больш жудасныя, чым былі пeражываньні амэрыканскіх каляністых.

Дзелятаго нашыя дамаганьні незалежнасьці тым больш і тым мацней абаснаваныя.

І тым больш дзіуна нам чаму дзяржауныя мужы сяньняшніх Штатау Пауночнай Амэрыкі прагалошваюць розныя дэклярацыі аб непадзельнасьці расейскай Імпэрыі, якая у сваіх мэтадах кіраваньня, падбітых ёй народау перайшла усе жудасьці, спатыканыя калінебудзь у гісторыі сьвету.

Мы ня верым, каб сп. Дін Эчысану залежала на тым, каб даказаць слушнасьць расейскага разбою, мы думаем што сп. Эчысон, сэнатар Мэк-Мэугон ды іншыя русафілы у кіруючых кругох Амэрыкі папросту забыліся аб тым, што Вялікая Дэклярацыя Незалежнасьці з перад 175 гадоу да нечага іх абавязвае, яшчэ і сяньня.

Ведаем аднак што бальшыня амэрыканскага народу Дэклярацыю сваю 1776 году лічыць за нешта сьвятое. Будзем верыць таму што ён, амэрыканскі народ не стане на бок якіх-бы то нібыло новых тыранау.

Спадары русафілы адыйдуць! Няволя уступіць мейсца свабодзе і шчасьцю..

А дэклярацыя незалежнасьці з 25 Сакавіка 1918 году, прагалошаная у Менску зацьвіце так як, зацьвіла дэклярацыя Джэфэрсона з 1776 году.

Верма, дарагія браты, у свае сілы!

ПАЛІТЫЧНЫ АГЛЯД

На працягу апошніх месяцау, мы былі сьветкамі некулькі важных здарэньняу, зьякіх, бязумоуна, на перны плян высоуваецца справа гэнэрала Мак-Артура. Энэргічны і дзейны гэты вояка, здауна браў дзіва ацаніу мэтады сяньняшняга змаганьня бальшавізму за панаваньне над сьветам і высоувау адпаведныя прапазыкі. Аднак, як відаць з фіналу справы, у Вашынгтоне пераважалі і пераважаюць дзейнікі, якія у імя утрыманьня саюзу з В. Брытаніяй уступаюць апошняй у яе імкненьні «дагаварыцца» з бальшавікамі. Бачучы бязскуточнасьць сваіх намаганьнау, Мак-Артур пачау апрацоуваць апінію амэрыканскіх парлямэнтарыстых, праз што выказау несубардынацыю у адносінах да свайго ураду, што чаргова выклікала ягонае звальненьне. З пункту гледжаньня грамадзкай дысцыпліны іначай і не магло быць, тым ня менш трэба адцеміць той факт, што хоць амэрыканскі парлямэнт не закончыу яшчэ сьледзтва у справе звальненьня гэнэрала, ягоная тэза аб станоукай расправе з найбольшым савецкім сатэлітам, Чырвоным Кітаем, ужо у шмат якіх пунктах перамагла нават у Ангельшчыне. Папярэдняя радасьць з нагоды «сьмелай дэцызыі прэз. Трумана» уступіла мейсца падважаньню значэньня 38 паралеі у Карэі, ды прызнала неабходнасьць захаваньня Фармозы у руках прыхільных да Захаду. А гэта ужо шмат.

Зразумела, ангельскія мірныя ілюзыі з чырвонымі крыху пацярпелі у выніку неспадзеукі, з якою спаткауся Брытыйскі Урад у Іране, дзе іранскі Урад вырашыу знацыяналізаваць Англа-Іранскае нафтовае таварыства. Тут брытыйскія сацыялістыя павінны былі спаткацца з вельмі нямілаю для сябе справаю: квэстыянаваць права нацыяналізацыі іранскага Ураду у той самы час, калі самі нацыяналізуюць у сябе, ня гледзячы на адвечныя брытыйскія традыцы прыватнай собскасьці. Справа англа-іранскага непаразумленьня вельмі небясьпечная, з увагі на тое, што на паучочнай іранскай мяжы чакае, прытуліушыся, маскоускі імпэрыялісты, здатны гэтак спрытна запауняць усякую палітычную пустку. Дзеля гэтага у канфлікт умяшаліся іншыя краіны, як ЗГА ды Францыя, якія у інтарэсе, перадусім, Ірану, прасілі яго не разпальваць канфлікту у сяньняшняй сытуацыі. Здаецца, што гэта крыху памагло, і хутка маюць пачацца перагаворы між зацікауленымі старонамі. Калі удасца залагодзіць непаразумленьне, Масква змушаная будзе залічыць гэта у лік сваіх, шторaз часьцейшых у апошнім часе, дыпляматычных непаводзін.

Нямала прысьвятчалася увагі справе канфэрэнцыі «4-ох» у Парыжы у Ружовым Палацы, якая ужо асягнула 70 паседжаньняу. Некаторыя палітыкі на Захадзе мелі ілюзыю быццам бальшавікі сапрауды вырашылі шукаць паразумленьня з Захадам. Аднак хутка аказалася, што канфэрэнцыя была патрэбная бальшавіком толькі дзеля таго, каб магчы з цэнтра заходняй культуры сеяць сваю прапаганду. Дзеля таго яна і была наладжаная гэтак, каб не магла прыняць ніякіх пастаноу, а значыцца удзельнічаюць у ёй ня Міністры Замежных Спрау Чатырох Вялікіх, а толькі іх заступнікі. Справа кіруецца Масквою так, што Грамыка, абвіняе ува усім Заходні сьвет, тагды, як этыка дэлегатау апошняга, змушае іх моучкі успрымаць лаянкі.

Калі ходзіць аб справы падняволеных народау, дык тут трэба адцеміць шагу перад на дарозе у прызнаньні прау змаганьня за волю. У дзень адчыненьня аудыцыі «Голасу Амэрыкі» у грузінскай мове, выступіу сам Дін Эчысон, які спасылауся на гістарычную традыцыю грузінскага народу. Дай-жа Божа у гэтым напрамку зразуменьне і іншых падобіных традыцыяу.

ЧУЖЫНЦЫ АБ НАС

Брытыйскае Радыё «ББС», дня 17 красавіка ў гадз. 20,30 перадало ў польскай мове аўдыцыю пад загалоўкам:

СЫТУАЦЫЯ НА БЕЛАРУСІ

Беларусь знаходзіцца між Польшчай, Летувай, Украінай, Лацьвіяй ды ўласьцівай Расеяй. Беларусь налічвае 10 мільёнаў насельніцтва, аднак, ня гледзячы на яе неважнае, што да колькасьці насельніцтва, значэньне, ніхто, як дагэтуль, ня цікавіўся яе праблемамі. Але, апошнім часам, бальшавіцкія ўлады маюць шмат клопатаў зь беларускім сялянствам, чаго ім не ўдалося прыхаваць. Беларусь ёсьць краінаю мала ўпрамысловаваю і большасьць яе насельніцтва, гэта сялянства. Сялянства беларускае выказала упарты супраціў бальшавіцкай калектывізацыі, асабліва у заходняй частцы Беларусі, якая да вайны была пад Польшчай. З трудам створаныя тут калгасы далёка яшчэ не замацаваныя ды нічога дзіўнага, што цяперашняя акцыя згону дасюлешніх меншых калгасаў у большыя, выклікала тут поўны хаос. Із 9779 калгасаў на Беларусі, створана 3226; абаснованы гэты крок неабходнасьцю павышэньня сельскагаспадарчай вытворчасьці. Аднак ніякі прымус ня здолеў пераканаць упартага ды прывязанага да сваей зямлі беларускага селяніна.

Кіраўніцтва камуністычнай партыі Беларусі выслала напачатку гэтага году на вёску аж 7636 агітатараў, якія мелі прагаласіць аж 12500 прамоў на тэму карысьцяў, што сяляне атрымаюць із аб'еднаньня калгаснай плошчы, ды на агул калектывізацыі земляробства. Гэта не здалела пераканаць сялянства. На пачатку сакавіка г. г., цэнтральны камітэт Камуністычнай Партыі Беларусі выразіў нагану пад адрасам партыйнага кіраўніцтва некаторых акругаў, як Берасьцейскай, Баранавіцкай, Маладэчынскай ды Магілёўскай.

У часе ад 5 да 20 сакавіка г.г. афіцыяльны орган камуністычнай Партыі Беларусі «Савецкая Беларусь» пісаў кліч аб сацыялістычнай дапамозе для вёскі. Было гэта нішто іншае як паўтарэньне мерапрыемства, якім Сталін карыстаўся ў пачатках калектывізацыі, калі 25000 работнікаў было паслана на сяло для арганізацыі калгасаў, (пасьля, каб залагодзіць тыя жудасьці, якіх даканалі ягоныя «пасланцы», Сталін напісаў артыкул «Галавакружэньне ад усьпехаў». Дап. Наш.). Гэтым разам жаданьнем сацыялістычных памагатараў было правесьці аб'еднаньне калгасаў. Практычна «дапамога» выпадала гэтак, што гарадзкія арганізацыі паслалі на вёску частку свайго актыву, які і меў канчаткава ўгаварыць селян.

Як дагэтуль, беларуская вёска не паддалася ўплывам камуністычнай партыі. У большыні калгасаў ня толькі ня было камуністычных арганізацыйных каморак, а нават і паасобных «членаў» партыі. І тут якраз згон калгасаў і меў дапамагчы партыі стварыць гэтакія каморкі ў большых калгасах каб гэтак спрычыніцца да пабольшаньня ўплыву партыі на сялянстве. І ў гэтым апошнім выпадку рэзультаты былі нікія. Найлепей сьведчыць аб гэтым той факт, што прэса выступіла з моцнаю наганаю пад адрасам акруговых партыйных органаў асабліва пад адрасам гэтакіх органаў Пінскай ды Віцебскай акругаў закідаючы ім няздольнасьць ды нячэснасьць. Падаецца, што шмат якія акруговыя кіраўніцтвы выслалі на вёску няздараў, скампрамітаваных у цэнтрах, быццам за кару.

У сьлед за гэтым пачаліся звальненьні адказных працаўнікоў із сваіх становішчаў за няробства і гультайства. Прыкладам у адным толькі Менску, звольнена аж 436 адказных працаўнікоў, а ў Гародні 34.

Дарма, што гэтаму змаганьню цэнтральныя рэспубліканскія ўлады прыдаюць самае вялікае значэньне, беларускі селянін так і застаўся на становішчы нэгатыўным у адносінах да камуністычных экспэрымэнтаў.

ВІЛЬНЯ

Польская газэта ў Францыі «Народовец» зьмясьціла артыкул пра Жмоўдзь. У артыкуле знайшлося мейсца і для Вільні. Падаем ніжэй некаторыя весткі, якія напэўна чытача зацікавяць.

«У Вільні цяпер пражывае 190 тыс. насельніцтва,—піша газэта, з чаго Жамоўцаў мае быць 37 прац., Палякоў 23 прац., а 40 прац. Маскалёў ды іншых»... (аб гаспадарох, Вільні-Беларусах нічога і не ўспамінаецца).

Як газэта далей паведамляе, «у Вільні няма ўжо самастойнага польскага руху супраціву ад пары, калі дапамагана рэпатрыяцыі насельніцтва ў Польшчу». (відаць Палякаў там больш не засталося, а вышэй паданыя 23 працэнты гэта якраз Беларусы-каталікі).

«Віленскі Унівэрсытэт і надалей дзейнічае, ёсьць там факультэты мэдычны і хэмічны (усяго?) а таксама вайсковая катэдра, якую даверана гэнэралу Карвэлісу. Апрача таго ў Вільні ёсьць Пэдагагічны інстытут і Акадэмія Мастацтва з адзьдзеламі: разьбы, архітэктуры, графікі і малярства. Хто выкладае на гэтых вучэльнях нявядома. Навука адбываецца ў дзьвёх мовах»..

Газэта цьвердзіць, на падставе нявядомага бліжэй Бюлетыну, што Усходняя Прусія, якая як ведама, у паўночнай сваей часцы далучаная адміністрацыйна да Маскоўшчыны, каланізуецца галоўна Беларусамі. Жамоўцы быццам патрабуюцца ў гэтым факце намеру запэўненьня Беларусі вольнага доступу да мора ды канчатковага адрэзаньня Жамоўдзі ад мора(?)

Дыктатарам сяньняшняй Жамоўдзі, а разам з гэтым зразумела і «Жамоўдзкай» Вільні ёсьць таварыш Шчэрбакоў, а большасьць міністраў Літоўскай ССР гэта Маскалі. Нават тыя некалькі міністраў—Жамоўцаў маюць сабе заступнікаў Маскалёў.

ЧУЖОЕ ДЗЕЛІЦЦА БЯЗ ЖАЛЮ

9 траўня, польскі спікер з Мадрыду разбалаваўся над тым, што падручнікі ў сяньняшняй чырвонай Польшчы фальшуюць гісторыю і пішуць, быццам Рыскі Трактат з 17.3.1921 г. быў накінуты Савецкаму Саюзу сілаю і дзеля гэтага Саветы адабралі заходнюю Беларусь і Галіччыну, як слушна ім прыналежныя. Спікэр даў перагляд гістарычных фактаў, як гэта Палякі спачатку дамагаліся граніцы на ўсходзе з 1772 году. Паводле яго, трактат быў кампрамісам у выніку якога Польшча страціла аж 300 000 кв. км. «свайго» абшару і паўтара мільёна Палякаў. Далей, як у вялікай савяцкай энцыкляпэдыі гаворыцца аб карысьцях Рыскага Трактату для Саветаў, бо Палякі згадзіліся на граніцу паложаную 50 км. далей на захад чым месяц раней ім бальшавікі самы прапанавалі і г. д.

Мы заміж камэнтарыяў да гэтых выпадаў, прыпомнім знаны Саламонаў суд, аб якім успамінаецца ў Старым Тэстамэнце. А было гэта так:

Жылі дзьве жанчыны, якія мелі па дзіцяці. Аднойчы ў аднэй зь іх дзіцё памерла. Тагды матка памёршага падлажыла трупіка другой жанчыне, а сабе забрала яе жывое дзіцё. Ашуканая матка пазнала подступ і з гэтага паўстаў спор. Справа дайшла да Саламона, які, ня змогшы пагадзіць пасварыўшыхся, загадаў разсекчы дзіця на дзьве паловы і разьдзяліць між маткамі. Маці. прысвоіўшая сабе дзіця ахвотна на гэта пайшла, тагды калі праўдзівая маці прасіла Саламона лепей аддаць дзіця яе праўніцы жывым, чым яго мардаваць. Саламон бяз труду пазнаў праўдзівую матку і аддаў ёй дзіця.

Пэўнеж і Палякі не згадзіліся-б так лёгка на падзел Беларусі, каб зямля гэтая была іхняю, ды і бальшавікі ня цешыліся-б уступкамі Польшчы, «аж на 50 км.» каб справа ішла аб іхнюю бацькаўшчыну.

Мы, Беларусы лічым непадзельнасьць Беларусі асноўною ўмоваю далейшага існаваньня нашага народу.

Мы паступаем гэтак, як паступіла праўдзівая маці, кахаючая сваё дзіця.

Мы верым, што бальшавіцкая імпэрыя рухне, а тады Беларусь застанецца вольнай і непадзельнай на яе этнаграфічных абшарах.

У. Ш.

УРАЖАНЬНІ ЗЬ МЕНСКА

(Уражаньні аднаго італьянскага камуністычнага парлямэнтарыста прафэсара Альдо Чуккі.)

УВАГА РЭДАКЦЫІ

Праф. А. Чуккі па аб'езьдзе СССР - вярнуўшыся у Італію выступіў з камуністычнай партыі і пачаў друкаваць свае уражаньні у газэце «Іль Тэмпо»

Падаем тут тую частку зь яго артыкулаў якая таркаецца Беларусі. (Надрукаваная у «Іль Тэмпо» Ну. 97, за 8.4.51.)

Раніцай 7.11.1951, на аэрапорце у Празе. адна група італьянскай культурнай дэлегацыі Хаўрусу Італія-СССР, на дарозе у Маскву, дзе мела быць гошчанай праз ВОКС (Савецк. Хаўрусам для культурн. зносін з замежжам), чакала на палепшаньне магчымасьцяў лёту. У склад гэнай часткі дэлегацыі увайходзілі парлямэнтарыст пав. Бэрніні з Масса Каррара, праф. Тацзь, лекар з Парма, Др. Бартолотті лаўрэат філязофіі, Цэзарі гэомэтра з Болоньі, сп. Дрованді з Гэнуі, Маггёвані, перакладчык фільму «Зладзеі Самакатаў», дэ Салінарі, урадавец Камуністычнай Фэдэрацыі з Наполі, ніжэй падпісаны, і сакратар Каўн. Фэдэр. з Наполі Цапцягуоті, які зьявіўся правадніком. У аэрапорце была таксама група італьянскіх сябраў Партыі Працы на чале з сакратаром Палаты Працы Турыну, сп. Грассі, два Англійцы, сябры Брытыйск. Партыі Працы-пажарнікі; два Французы, сябры Парт. Працы і Бэльг, Прэзыдэнт Хаўрусу Бэльгія-СССР, які умеў добра гутарыць парасейску. Усе былі накіраваныя у Маскву, чакалі, сёе-тое гутарачы, ці чытаючы, каб адагнаць маркоту; толькі група італьянскіх сябраў Парт. Пр. адсэпараваўшыся, заядла гуляла у нейкую ігру.

Каля 9-ай атмасфэрычныя магчымасьці палепшыліся і наша група заняла месцы у савецкім самалёце з нутраным уладжаньнем вельмі прымітыўным. Цераз хвіліну мы ужо буялі высока у паветры. Цікавасьць пабачыць савецкі сьвет, ягоныя гарады, дасягненьні, завастралася у кожнага штораз болей. Перш, чым асягнуць Маскву, нам трэба было затрымацца у Менску, сталіцы Беларусі й кунойміцка-гранічнай цэнтралі.

Крыху папаўдні самалёт наш пачаў зьніжацца, каб асесьці. Усе кінуліся да вокан ухапіць першыя уражаньні савецкага краявіду. Машына прымеж таго зьніжаецца далей, пранізваючы хмару, а дождж ільле, моў зь вядра. Урэшце віднеюцца уводдалі малыя, раськіданыя па полі, хаты. Умеру абніжаньня бачым, будынкі гэныя дзеравяныя, аднапартэровыя, маючыя часта форму баракаў. Міны падарожнікаў нашых, нарыхтаваныя да захапленьня, спанурыліся, асалавелі, забыўшыся языка у губе...

Аж вось і Менскі аэрапорт. Абслуга самалёту, якая дагэтуль не паказвалася, выйшла із службовае кабіны, адчыніла дзьверы, спусьціла сходы і пазволіла увайсьці ахвіцэру савецкай гранічнай паліцыі. Гэны выэлегантаваны з голенай галавой, службіст, забраў нашыя пашпарты, пранізваючы кожнага з нас прасочлівым вокам, пасьля дазволіў вылезьці ды увайсьці у найбліжэйшы будынак. Тут сустрэлі нас дзьве старэйшыя жанчыны у чорнай, вайсковага крою, уніформе і умясьцілі нас у двух салоніках. У адным зь іх знаходзілася некалькі крэслаў ля круглага століка, на сьценах два, скромнае прадукцыі, малюнкі (бярозы над сьнегам), адзін алейны партрэт Сталіна, адзін Молатава. У другім салоніку-пара зялезных ложкаў. Незабаўна за намі прылятаюць і сябры Партыі Працы, Італьянцы, Французы з перакладчыкам Бэльгам, якія выляцелі з Прагі некалькі мінут пазьней. Блізу усе мы стоупіліся у першым пакойку, каб спажыць прывезены полудзень.

Ня выглядала на хуткі ад'езд, ані кунойміцкую кантролю, дык мы пачалі паціху разпаўзацца з нашае першае гасьціннасьвятліцы ды разглядацца кругом. Аказалася што будынак наш быў лятунскаю станцыяй. Некалькі жанчын у хустках, груба адзетых і абутых, з карзінамі на руццэ, куплялі у касе білеты. Над касай вялізная табліца з раскладам камунікацыйнага руху ды цаной білетаў. Трэба ведаць, што у Саветах недахоп чыгунак ды паганы стан правінцыянальных дарог, спрычынілі паявленьне паветранай навігацыі, якая з кожным днём пашыраецца, абслугоўваючыся прымітыўнымі самалётамі выгляду паветранай нізкаплатнай таксоўкі.

Знайшлі й буфэт. Жанчына за дзеравянаю лядаю прадае гарэлку, хлеб, кілбасу, сардынкі, кавёр. Нажаль ня можам нічога купіць, бо ані адзін з нас ня мае савецкіх грошай. Расейцы купляюць. На лядзе відаць «лічыла» (адно з тых ужываных у першай кл. пачатк. школы для вывучэньня дадаваньня й адыйманьня); яно памагае касерцы вылічаць кліентам конто. Лічыла гэта выклікае шмат дыскусыяў між прысутнымі чужаземцамі, некаторыя іранізуюць, затое праваднікі бароняць ягоную рэпутацыю, адцемліваючы скамплікаванасьць і падобу да лічыльнае машынкі. Гэткае лічыла, папераджаю, знойдзем ува усіх савецкіх гандлёвых установах і ягоная

СЬПІС БЕЛАРУСАЎ ЗЬЛЕГШЫХ У БАЮ ПАД МОНТЭ--КАСІНО

УВАГА.

У сьпісе падаем толькі прозьвішча і мясцовасьць нараджэньня. Дакладнейшыя дадзеныя аб загінуўшых зацікаўленыя з радні ці знаёмых могуць атрымаць ў Рэдакцыі «За Волю».

На адказ просіцца далучаць паштовую марку.

У ніжэй паданым сьпісе налічваецца апазнаных намі Беларусаў 262 (з агульнага ліку 1078 забітых).

Укладаньне намі сьпісу праводзілася пры помачы ўдзельнікаў у Монтэ--Касінскім баю Беларусаў, застаўшыхся жывымі.

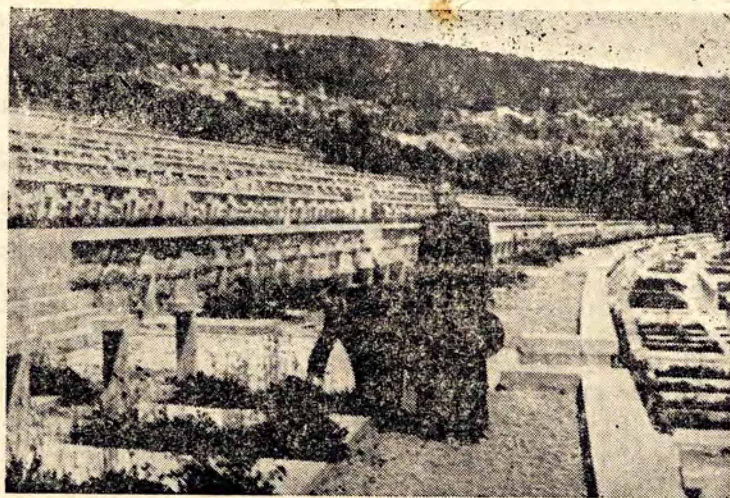
Удзельнікі гэтыя сьцьвердзяць што лічба 262 далёка няпоўная.

Ня выключана што пару асоб папала ў наш сьпіс што за жыцьця свайго лічылі сябе Палякамі. Няхай нам выбачыць. Ходзіць нам не пра нейкія палітычныя камбінацыі, а пра пададзеньне вестак аб загінуўшых Беларусах іх родным і знаёмым, а з другога боку пра ўшанаваньне памяці сваіх Суродзічаў і адцемленьня трагэдыі беларускай моладзі, што гінула ў гэтую вайну на розных фронтах пад няроднымі ім сьцягамі.

У ліку апазнаных 262 Беларусаў, зьлёгшых пад Монтэ--Касіно налічваецца:

1 капітан
2 паручнікі
7 падпаручнікаў
9 падхаружых
5 сержантаў
11 зьвязных (плютуновых)
35 капралёў

1. Амбражэй Эдуард -- Беласток.
2. Андрэеўскі Уладыслаў Бельск
3. Анхім Габрук -п. Ваўкавыск.
4. Анісімаў Пётра -п. Браслаў.
5. Арнольд Ян -п. Ваўкавыск.
6. Аўгур Станіслаў -п. Валожын
7. Аўдзей Ігнат -п. Навагрудак.
8. Бачэліс Нікодэм -- Сьвянцяны.
9. Багінскі Мар'ян -- Граева.
10. Бануноўскі Гэнрык п Беласток
11. Бачэрак Сьцяпан -- Беласток.
12. Балай Павал -п. Паставы.
13. Бандза Бэнэдыкт п. Ковель.
14. Батуро Ізыдор п. Сьвеньцяны.
15. Бэлька Сыльвэстар п. Трокі.
16. Блажэвіч Вінцэнты п. Ашмяна
17. Багдаевіч Аўген -- Петраград.
18. Багдан Балеслаў п. Шчучын.
19. Банцэвіч Уладыслаў - Пінск.
20. Босакаў Атанозь п. Браслаў.
21. Борчык Эдвард - Пінск.
22. Бортноўскі Сьцяпан - Калуга.
23. Барысэвіч Аркадзь п. Ліда.
24. Барсук Вацлаў - Беласток.
25. Боўт Мікола п. Лунінец.
26. Брансэвіч Альбін п Сьвеньцяны
27. Буховец Александра Стаўпцы
28. Булай Аляксей - Горадня.
29. Букацін Сымон п. Браслаў.
30. Бурба Вітаўт п. Аўгустова.
51. Дрэйман Ян - Б. Падляска.
52. Дубіцкі Пётра п. Сьвеньцяны.
53. Дубовік Аляксей п. Паставы.
54. Файфус Казімер п. Пінск.
55. Філінчык Язэп - Ліда.
56. Франкевіч Павел п Навагрудак
57. Гайдэмскі Мар'ян п. Столін.
58. Гайдэмскі Гэронім п. Столін.
59. Гяро Мячыслаў - п. Сакoлка.
60. Гедройць Антон п. Ашмяна.
61. Геляжун Станіслаў п. В. Трокі
62. Гінялюк Міхаіл п. К.-Кашыр.
63. Гірунь Вінцусь п. Сьвеньцяны
64. Грахоўскі Язэп п. Беласток.
65. Гражынскі Вітаўт - п. Ліда.
66. Горскі Станіслаў п. В.-Трокі.
67. Гутоўскі Ян - п. Валожын.

Прэз. М. Абрамчык, у асысьце а. Татарыновіча, складае кветкі на магілы Беларусаў зьлегшых у баю пад Монтэ--Касіно.

31. Бурса Мікола п. Беласток.
32. Быкоўскі Анатоль Рыга.
33. Буйко Вацлаў - Вільня.
34. Каюн Аляксандра п. Валожын
35. Царык Ян п. Вялейка.
36. Цыкоўскі Уладыслаў п. Ліда.
37. Чабан Мечыслаў п. Шчучын.
38. Чабановіч Зыгмунт п Стаўпцы.
39. Чаплінскі Збігнеў - Горадня.
40. Чарноўк Бэрнард - п. Ліда.
41. Чугаеўскі Міхаіл - п. Пінск.
42. Хіневіч Ян п. Стаўпцы.
43. Халовач Вінцэсь п. Маладэчна
44. Хойна Станіслаў п. Здалбуноў
45. Хомчык Міхал п. Горадня.
46. Хвойніцкі Антон п. Ліда.
47. Дэмэнцьеў Міхаіл - Вільня.
48. Дэміловіч Аляксей п. Дзісна.
49. Даўгапол Станіслаў п Стаўпцы
50. Драчынскі Ігнась п. Валожын
68. Гузоўскі Язэп Бельск-падляскі
69. Галіцкі Станіслаў п. Валожын
70. Гапановіч Фэлька п. Вялейка.
71. Гандалеўскі Гэнрык п. Браслаў
72. Грынкевіч Казімер п. Горадня.
73. Галаўня -Грынкевіч Балеслаў -п. Стаўпцы.
74. Галуб Сьцяпан -п. Валожын.
75. Ігнатовіч Вячаслаў Вільня - Трокі.
76. Іваноўскі Уладыслаў п. Бела-Падл.
77. Івашко Браніслаў Навагрудак
78. Якімчык Яўхім п. Ваўкавыск.
79. Янкоўскі Станіслаў п Валожын
80. Якухта Уладыслаў п. Стаўпцы.
81. Яроцкі Вінцэсь п. Беласток.
82. Ясінскі Юры - п. Лунінец.
83. Ермановіч Язэп Вільня - Трокі

Працяг будзе.

НАША ХРОНІКА

СВАЯ КАПЛІЦА У ЛЮВЭНЕ

У сувязі з сталай прысутнасьцяй беларускага сьвятара БАПЦ ды шматлікіх праваслаўных студэнтаў і дзякуючы стараньням а. Робэрта Ван Ковэлерта, сакратара дапамаговага камітэту беларускім студэнтам, Унівэрсытэт адпусьціў адну залю на ўладжаньне праваслаўнае капліцы.

Міма правізарычнага наладжаньня капліцы, службы ў ёй пачаліся ўжо ў пэрыяд Вялікага Посту, вялікоднай споведзяй беларускіх і ўкраінскіх праваслаўных студэнтаў. Прадбачваем, што штораз больш праваслаўных чужынцаў ды сымпатыкаў і зацікаўленых бэльгійскіх студэнтаў будуць наведваць нашую капліцу БАПЦ.

Пэрыяд Вялікага посту, а перадусім Вялікі Тыдзень, даў нагоду сьвятару БАПЦ адведаць з малітвай дамы праваслаўных беларусаў у большых асяродках іх пражываньня. Гэта быў добры пачатак больш індывідуальнай і інтымнай душапастырскай працы. Значэньне гэтага асабістага кантакту з бацькамі і іх дзецьмі ёсьць вялікае.

Абыход з малітваю, асьвячэньне Вялікоднага і службы ў цэрквах УАПЦ далі сьвятару нагоду быць у сем'ях і спатыкацца з чужынцамі шматлікіх нацыянальнасьцяў.

Уражаньне гэтых спатканьняў асталося вельмі пазытыўнае, а дамінуючай праўдай, як рэзультат сьледкаваньня, ёсьць сьцьверджаньне вялікае ролі роднае царквы ў аб'еднаньні ўсіх грамадзян у імя вышэйшых ідэалаў, у супольнай малітве да адзінага Бога.

Гэтая праўда павінна стала дамінаваць ува ўсёй грамадзкай працы і яе плянаваньні і то, перадусім у радох палітычнае эміграцыі.

Вось-жа тая шуканая сіла аб'яднаньня кажнага народу і кажнае эміграцыі: Хрыстовая Царква, збудаваная на скале, Царква Беларуская, з сьвятаром, сынам беларускага народу, які пашырае слова Божае ў роднай беларускай мове, які верыць і чуе беларускім

маніпуляцыя такая-ж самая, як пачынаючых вучобу дзяцей. Забавіўшыся крыху у буфэце вяртаемся у прыходную залю, дзе сустракаем работніка, працуючага на аэропорце, з якім можам замяніць пару слоў, бо разумее па нямецку ды гутарыць ніштосабе. Адказвае на пытаньні толькі датычныя ягонай працы насільшчыка. Зарабляе 65 рублёў на месяц. (Адзін рубель у СССР у адносінах да прадуктаў першае патрэбы мае вартасьць трыццацёх ліраў у Італіі (а даляр сяньня 670 лір. прыпіс перакл.)) На пачатак гутаркі падаём яму пачку папяросаў, а ён не бярэ, вачыма паказваючы на двух падафіцэраў, як набяду увайшоўшых у залю. Дамысьнейшыя з нашых абступаюць яго, каб затуліць ад салдацкіх вачэй; тады ён бярэ пачку і хутка хавае у кішэню, пускаючыся да дзьвярэй, тады-ж на парозе адзін з падафіцэраў цап за яго і давай адбіраць. Небарака апраўдваючыся, выцягваецца «у струнку» перад краснаармейскім вялічаствам; і так апаласканы псыхопатрычным дысцыплінарызмам, пайшоў паласкацца у дажджы.

Пачало вечарэць. Дамышляемся, што прыдзецца у Менску начаваць. Расходзіцца гмырлівы шумок нясмаку, дзе бо гэтулькім падарожным стоўпіцца у дзьвёх малых каморках. Пачалі разглядацца ложкі за месцам, каб уладзіцца, аж вось клічуць нас на гранічны перагляд і адзін за другім увайходзім з валізкамі у камору, дзе трох савецкіх куноймітаў ператрасаюць рэчы, штэмплююць пашпарты. Кантроля не надта дакладная, ано забіраюць усе кніжкі й часопісі ды адкладаюць набок.

На канчатак перагляду прыяжджае Старшыня Менскага Савету (нешта падобнае да нашага бурмістра) у вялізным амэрыканскім самаходзе. Здаравенны сярэдняга росту мужчына у доўгай капоце ды лямцавым, глыбока асаджаным на галаве, капялюху. Ён загадвае гранічнікам аддаць забраныя друкі і цераз перакладчыка Бэльга (з расейскага на францускі) вітае нас і запрашае у Менск, дзе гасьцінімем гэту ноч. І выйходзіць, запрашаючы усіх за сабою, ды садзіцца з другім яшчэ нейкім у самаход. Мы садзімося у аутабус, чакаўшы нас на дварэ паблізу памятніка Леніна. Гэта стары Форд з дзеравянай будкай і лаўкамі навакол. Расьсядаемся на іх, а валізкі кладзем у кучу пасярэдзіне на падлозе. Аутабус ад'яжджае усьлед за самаходам бурмістра. Выехаўшы з аэропорту на дарогу у Менск, пачынаем прагавіта разглядаць ваколіцу, адыж самаход на выбоістай дарозе і у тапеліцчы гразі так нас кідае, маршкае, што ніяк нельга на чымнебудзь затрымаць увагі. Колы ягоныя, выцялепкаўшыся з аднае выбоіны, заядаюцца у другую, растрасаючы валізкі па нас, што аж дваіх мусялі іх стала прыдзержываць. Гэтая валтузяніна не перашкодзіла нам аднак бачыць як мінаем паўжэзную калонну танкаў ды што вуліцы гораду (400 тысяч жыхараў) у гэтым самым стане, як і палявыя дарогі. Дамы бадай усе дзеравяныя, партэровыя толькі у самым цэнтры гораду бачым аграмадны будынак у новачасным стылю, у якім знайходзіцца Савет БССР. Фронт гэтага будынку ільлюмінаваны, упрыгожаны чырвонаю драпэрыяй зь вялізнымі партрэтамі сяброў Камуніст. Парт. (б) Савецкага Саюзу у часьць угодкаў кастрычніцкай рэвалюцыі, сьвяткаванай у гэты дзень. Перад палатай вялізарная статуя Сталіна. Мінуўшы гэта, аутамабіль бурмістра й аутабус наш затрымоўваецца перад нэоклясычнага стылю будынкам, які выглядае на вялікапанскую рэзыдэнцыю і зьяўляецца адзінай гасподай у горадзе. Высядаем. Увайходзім. Вітае нас стары, падобны да чараўніка, портер з даўжэзнаю белаю барадою і такімі-ж валасамі. На ім сіні каптан з блішчастымі гузікамі. Направа пры уваходзе пасе вокам нас чысьціботчык. У доме гарачыня; усе вокна--дубэльты і ніколі узімку не адчыняюцца; усе шчылінкі заклеены паперай, перамены паветра няма, гэта вытварае у савецкіх гасподах характэрыстычна-непрыемную задуху.

Бурмістр запавяшчае вячэру на гадзіну 7-му. Загадчык гасподы, якому былі мы паручаны, вызначае нашай групе пакой Ну.15. Гутарка аб адным толькі пакоі на 9 асоб няміла нас зьдзівіла. Не дамагаючыся выясьненьня, сьпяшымо у наш пакой, які фактычна ня выглядае на адзін, а на тры пакоі спалучаныя без дзьвярэй і з дзесяцьмі ложкамі. Нас ёсьць дзевяцёх, дык адно застаецца запаснае. Відавочна гэта стары жытны дом перароблены на гасподу, у якой нармальна не наймаюцца пакоі, а ложкі. Разглядаем гэтыя ложкі, ажно бачымо, яны без сяньнікоў, а спадняя посьцілка ляжыць проста на дошках; верхняя-ж і коўдра згорненыя парасейску так, каб магчы улезьці усярэдзіну, як у мяшок; ну, а подушкі усёжтакі з пер'я. Маггёвані пытаецца, ці знайходзімся у публічнай спальні; Цаццяпуоті апраўдывае, што моў Менск быў вайною разбураны, дык няма што лішне ад яго дамагацца.

Урэшце йдзём у рэстаран і бачымо, вялізны стол, прыгатаваны для нас, італьянскіх, ангельскіх і францускіх сяброў партыі працы. Садзімося. Бурмістар на прэзыдыяльным мэйсцы уканцы стала, справа перакладчык Бэльг, а злева загадчык гасподы. Рэстаурацыйная партэровая заля ёсьць даволі прасторнай, акрамя нашага зьмяшчае яшчэ шмат іншых сталоў. Некулькі зь іх занялі групы муж-

сэрцам і разумее свой народ, яго-ныя патрэбы й імкненьні.

Праўда гэта ясная, а сіла яе вялікая.

РАЗЬВІТАНЬНЕ АРХІПАСТЫРА УАПЦ

Дня 1 траўня 1951 г. у Украінскай Праваслаўнай Царкве ў Льежы адбылася ўрачыстая Літургія і малебень на разьвітаньне В. П. Архіпіскапа Міхаіла.

Ад імя БАПЦ і Беларусаў у Бэльгіі ў разьвітальнай службе прыймаў удзел а. Аўген Смаршчок.

Беларусам Канады радзіцца навязаць кантакт з В. П. Архіяпіскапам Міхаілам, які зьяўляецца вялікім прыяцелем Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы.

НА МОГІЛКАХ

У праводную нядзелю, пасьля Літургіі ў царкве Звартбэргу, беларускі сьвятар зь вернікамі Беларусамі й Украінцамі паехаў на могілкі Гэнк'у, дзе служыў за супакой душ памерлых дзетак прысутных і за вялікую колькасьць там пахаваных праваслаўных савецкіх палонных розных нацыянальнасьцяў.

Вялікі абшар зямлі займаюць шматлікія рады крыжоў замучаных брунатным насільлем, чорнай працай вуглякопняў і голадам, маладых сыноў свае радзімы.

І тут як пад Монтэ--Касіно ў Італіі, шмат родных прозьвішчаў зь Беларусі.

Вернік.

ВЯЛІКАЯ БРЫТАНІЯ

5-ТЫ АГУЛЬНЫ ЗЬЕЗД ЗБВБ

На Сёмуху у Лёндане адбыўся пяты зьезд Згуртаваньня Беларусаў у Вялікай Брытаніі. У новую Управу ЗБВБ увайшлі сп. А. Надсон, як старшыня, сп. Лашук А. як заступнік, сакратаром выбраны сп. П. Асіповіч, скарбнікам, сп. К. Смайкевіч і сябрам сп. Навара. Пастаноўлена, між іншым зацягнуць пазыку у сябрау Арганізацыі у разьмеры 10 фунтау ад кожнага з мэтаю канчатковага выкупу Беларускага Дому у Лёндыне.

На конадні зьезду, была зладжаная вечарына на якой між іншым выступала опэровая сьпявачка сп. Леско.

ЗЬМЕНА КІРАУНІКА

З днём 8.5.51 кіраўніцтва Фондам 25 Сакавіка у В. Брытаніі пераняу сп. Сенкевіч.

СЬВЯТА МАЦІ У ЛЕНДЫНЕ

27 трауня у Лёндыне у Мар'ян Гаус адбылося сьвяткаваньне Сьвята Маці, ладжанае Беларускамі.

Сьвята прайшло велмі удала.

ЛІСТЫ У РЭДАКЦЫЮ

Вельмі Паважаныя Спадары:

Выражаю Вам асаблівую удзячнасьць за прысланыя нумары «За Волю». Вашая газэта была тут прычынай вялікае радасьці. Аднак найбольшая радасьць для нас--гэта той факт, што газэта выдрукаваная ўва ўласнай беларускай друкарні. Гэтае пісьмо зьяўляецца выражэньнем маіх найлепшых пажаданьняў для Вас на полі рэалізацыі гэтак важнай думкі, як пакліканьне да жыцьця беларускай друкарні на эміграцыі. Няхай-жа нашая друкарня памысна разьвіваецца і хутка стане цэнтрам друкаванага беларускага слова на эміграцыі і для Бацькаўшчыны...

Прымеце словы пашаны.

Ваш Ян Пятроўскі.
Лінц а. Донаў. Аўстрыя. 10.4.1951.

...Адносна газэты. Я ўжо атрымаў 2 нумары «За Волю» і адразу-ж выслаў 500 фр. Я вельмі рад што ізноў маем свой часапіс, бо на чужыне нічога ні адкуль не даведаешся, калі ня маеш свайго часапісу, а карыстацца чужымі вельмі прыкра, бо там таго, што нас беларусаў цікавіць, вельмі мала. Хоць наш ая газэта яшчэ маленькая і велмі рэдка выходзіць, але я веру, што пазьней яна вырасьце і набярэцца моцы ды будзе выходзіць часьцей: што тыдзень, а можа і два разы ў тыдзень. Назва нашага часапісу вельмі праўдзівая, бо і праўда, мне здаецца, што за Волю, кожны павінен змагацца з усіх сіл.

Загэтым я ад сябе засылаю нованароджанай газэце «За Волю» свае шчырае беларускае прывітаньне. Жадаю, каб яна моцна змагалася і дасягнула свае мэты: спрычынілася да вызваленьня нашай краіны зь няволі.

Жыве Беларусь! Жыве Б.Н.Р. і змагары нашага вызвольнага руху.

Галаўнінкі Пётра.
Пуы дэ Домэ, Францыя 3.5.1951.

...Што да газэты «За Волю», у мяне няма слоў крытыкі, я ёй рады, я рады што мы маем сваю друкарню. Гэта зарука таго, што мы стала будзем мець газэту і акрамя слоў удзячнасьці,няма больш чаго казаць.

Ведама, што недахопы тэхнічныя ёсьць, але гэта рэч зразумелая: гэта-ж блін з новай скаварады ды маладзіцай у друкарскай справе сьпечаны. Падбор і разьмешчаньне матэрялу, загалоўкі і наагул зьмест газэты мне падабаецца. У ёй ёсьць нашаё жыцьцё, у ёй ёсьць прыклад, у ёй ёсьць і тое, што хутчэй гоніць кроў да сэрца, а гэтага ўжо хапае, каб задаволіцца.

Праўда, трэба імкнуцца, каб газэту зрабіць больш сяньняшняю, даваць весткі з Бацькаўшчыны, весткі з нашага жыцьця. Больш трэба пісаць аб Прэзыдэнце і працы Ураду БНР, пісаць і аб іншых.

Зь бегам часу трэба імкнуцца зрабіць газэту на 6 балонках. Я буду старацца пісаць як найбольш аб жыцьці ў Аўстраліі і Новай Зэляндыі, а таксама, часадчасу, прышлю і іншыя матэрялы. На маю думку трэба як найбольш пісаць аб тым, што робіць кроў гарачэйшай; не даваць забыцца што перажыта і што перажываецца сёньня.

Ваш Донат Яцкевіч.
Брізбанэ. Аўстралія.

«ГОЛАС КАНАДЫ»

За прыкладам ЗГА, Канада арганізавала перадачы для чужынцаў, пражываючых на абшары гэтай дзяржавы. Дагэтуль аўдыцыі перадаюцца ў 13 мовах. Зразумела няма сярод гэтых моў ні беларускай, ні ўкраінскай і нават польскай. Як відаць з чужой прэсы, некаторыя нацыянальныя арганізацыі ўжо пачалі хоpаньні абмейсца для сябе ў «Голасе Канады».

Мы думаем, што беларускія арганізацыі таксама будуць дамагацца падобных аўдыцыяў і ў беларускай мове.

Архіяпіскап САВА ПАМЕР

Дня 23 трауня ангельскае радыё Б.Б.С. перадало кароткую вестку у польскай мове аб сьмерці архіяпіскапа Савы галавы праваслаўных «Палякау» на чужыне.

Даведываемся, што мейсца архіепіскапа Савы займець епіскап Мацей (Семашко).

Еп. Мацей пахоходжаньню Украінец, у 1945 г. ён прадстауляуся украінскім асяродкам у Парыжы шчырым Украінцам і рабіу спробы арганізаваць Украінскую Праваслаўную Царкву у Францыі.

У 1947 годзе еп. Мацея бачым у Лёндане, як заядлага польскага нацыяналістага. Улетку гэнага-ж году ён паклікау на суд (да міністра Рэлігійных справау польскага ураду) тых Беларусау і Украінцау якія не падпарадкоуваючыся загадам еп. Савы і Матвея ужывалі на царкоуных сходах беларускую і украінскую мову.

На гэтым «судзе» еп. Мацей быу больш агрэсыуны супраць беларускай і украінскай мовы як польскі міністар, пан Фолькерскі (Эндэк).

Цяжка будзе еп. Матвею, зь яго «польскім праваслауем», хіба-ж зьменіцца тактыка?!

«ДАБРАВОЛЬЦЫ»

Як ведама, у красавіку г. г. Заходні Сьвет даведаўся аб канцэнтрацыі дабраахвотнікаў з камінформаўскіх краін у Манджурыі. Сярод тысяч гэтых «дабраахвотнікаў», вербаваных паводле савецкай рэцэпты, знайшлося колькі сапраўдных дабраахвотнікаў. Калі, аднак, яны спаткаўшыся зь кітайскімі «дабраахвотнікамі» былі запытаныя што іх пагнала ў гэтае пекла вайны пад Амэрыканскі агонь і бомбы ,адзін зь іх Беларус адказаў:

--Каб здацца ў палон Амэрыканцам.

І сапраўды гэта сяньня найбліжэйшая дарога з Беларусі на Захад.

чын і жанчын. Большасьць зь іх гэта ніжэйшыя ахвіцэры і пада фіцэры савецкае арміі; жанчыны рослыя, здаровыя з каштановымі валасамі, заплеценымі у косы. Яны скромна адзетыя у кароткую вопратку, адыж з каунярамі. Пачынаем есьці. Мэню, як і усюды, што будзэмо мець у Расеі, нельга наракаць, каб было скупое; мяса, рыба, мёд, гарэлка, віно, лемоняда, мінэральныя воды. Тут-жа на распачацьце зьяуляецца й аркестра ды інаугюруе пачостку савецкім гімнам, якога трэба слухаць стоячы. У палавіне вячэры адзін з нас просіць зайграць інтэрнацыянал, падчас якога, пяючы уста ём, каб ушанаваць угодкі кастрычніцкай рэвалюцыі. Адыж бурмістар загадвае сядзець, але, бачачы, што мы стаімо, ідзе й ён, а зь ім і усе прысутныя тубыльцы, за нашым прыкладам. Паводзіны бурмістра выклікалі з нашага боку заувагу: «ён не разумее міжнароднага сэнсу расейскай рэвалюцыі». А той і вухам не вядзе, а налівае гарэлку ды заклікае піць на чэсьць розных тузоу ды інстытуцыяу, канчаючы урачыста пад вонлескі прысутных, на Сталіне. Пасьля вячэры музыка зьехала на танцы, вальца, мазурку. Маладыя дэлегаты нашы ня уседзелі, рынуліся запрашаць да танцу дзяучат, з сымпатыяй прыняушых запросіны. Вытвараецца й перакідаецца у танцавальную залю балёвая сумятня. Бурмістар прымеж таго пільнуе свайго дзела на сваім прэзыдыяльным месцы, чырвоны як бурак з развіхранай чупрынай ён усё яшчэ налівае ды запрашае, падганяючы падкасаных портеракkаб падносілі болей бутэляк. Фільмовага актара нашага, ужо аслау ленага у СССР із фільму «Зладзеі самакатау», усё гэта даводзіць ледзь не да эгзальтацыі (Маггёвані). І калі усе штораз болей пачынаюць захапляцца гэткай атмасфэрай, зьяуляецца на залі барадаты портер і нешта шэпча на вуха бурмістру; пасьля чаго той, бы падстрэлены, зрываецца на ногі й выходзіць. Але уміг вяртаецца з мінай прыхмуранай, хоць штучна салодкай, і зьвяртаецца цераз перакладчыка Бэльга з прапазыкай: «бурмістар радзіць ісьці спаць». Хлопцы, рассмакаваныя таварыствам дзяучат і бачачыя толькі пачатак забавы, узялі сабе за жарт гэткую прапанову. Не памаглі й пэрсвазыі Цацціяпуоті ды Грассі. Тады бурмістар яшчэ раз выйходзіць і ужо вяртаецца паважна затурбованы ды паутарае цераз Бэльга: «бурмістар вам загадвае ісьці спаць». Зьдзіулёныя міны баляунікоу спатыкаюцца яшчэ й із салідарнаю гразою Цацціяпуоті й Грассі і- здаюцца, пакорна шлепаючы у свае спальныя каморы. Вока іхняга аднак не увайшла пікантная сцэна з пачакальні: там вышэйшыя ахвіцэры з дамамі у начных строях, чакалі, каб замес чужынцау гулькуць на цэлу ноч. Маггёвані наш доуга ня мог успакоіцца. Іншыя маучалі.

Назаутра хутка устаём, сьнедаем, тым-жа самым аутабусам вяртаемся у аэропорт і адлятаем у Маскву.

Праф. Альдо Чуккі - Парлямэнтарыст.

НАШЫЯ ПРАДСТАУНІЦТВЫ ПАЗА МЕЖАМІ ФРАНЦЫІ:

У Бэльгіі:

Mr. Vostrykau Michel, 8, place H. Hoower, Louvain, Belgique.

У Вялікай Брытаніі:

Association of Whiteruthenians in Grait Britain, 52, Penn Rd., London, N. 7, England.

У Аўстраліі:

Mr. Jackievic Donat, 60 Fisher Str. Brisbane, Q-Id. Australia.

У Канадзе:

« Byelorussian Emigrant », Box 394, Terminal « A », Toronto Ont. Canada

У Аргентыне:

Konstantyn Mierlak
c. Itapirû 2661 Valentin Alsina
Buenos-Aires — Argentina

У Нямеччыне:

Administration Ztng. « Backauscyna » (13 b) München-Feldmoching, D. P. Lager, Block 140, Zim. 6.

У З. Г. А.:

« Bielarus » 325 East, 100 Str. New-York — 29. N. Y. U.S.A.

У Новай Зэляндыі:

Mr. Karanieuski Marjan, Burns Izonsc, Mosgiel, Otago.

АДРЫС ДЛЯ ПЕРАСЫЛКІ ГРОШАУ «ЗА ВОЛЮ»:

Paris C. 76-52-98.
Mr. Symaniec Vladimir, 15, rue du Lt-Boncour, Neuilly-sur-Seine.

Directeur :
Mme STENGER Simonne.

Imprimerie Chaurus.
65, rue des Gravilliers, Paris 3e.